

## 35 ANI AI CATEDREI IGIENĂ

Grigore Friptuleac, Alexei Chirlici, Ion Hăbășescu, Victor Băbălău,  
Sergiu Cebanu, Maria Moraru  
Catedra Igienă a USMF „Nicolae Testemițanu”

### Summary

#### *35 years of the Department of Hygiene*

It is elucidated the didactic, methodical, scientific and practical activity of the Department of Hygiene during 35 years of its existence (1977 – 2012). Partially is described the activity of the hygienic courses (1965 - 1977) on which base was organized this Department. During the years it have been developed and published different materials for students and residents, documents for Service of State Suvellance of Public Health. It was made different scientific investigations in the domain of population's health in relation to environmental factors. There are drawn also prospects for the future.

### Rezumat

Este elucidată activitatea didactică, metodică, științifică și practică a catedrei Igienă pe parcursul a 35 ani de existență (1977 – 2012). Parțial este descrisă și activitatea cursurilor igienice (1965 – 1977), în baza cărora a fost fondată această catedră. Pe parcursul anilor au fost elaborate și editate diferite materiale pentru studenți și rezidenți, documente pentru Serviciul de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice. S-au realizat multiple cercetări științifice în domeniul sănătății populației în relație cu factorii mediului înconjurător. Sunt trasate, de asemenea, perspectivele pentru viitor.

În conformitate cu Ordinul Ministrului Sănătății Nicolae Testemițanu, în anul 1963 în cadrul Institutului de Stat de Medicină din Chișinău (ulterior - USMF „Nicolae Testemițanu”), a fost deschisă facultatea de Igienă și Sanitarie (ulterior – Medicină Preventivă, actualmente – Sănătate Publică). În legătură cu necesitatea pregătirii viitorilor specialiști în acest domeniu, a apărut o necesitate stringentă în predarea unor cursuri speciale igienice – igiena comunală (actualmente igiena mediului), igiena alimentației, igiena muncii, igiena copiilor și adolescenților. Predarea disciplinelor igienice s-a început în semestrul de toamnă al anului universitar 1966 -1967, când studenților anului IV a noii facultăți au început să li se citească cursurile de Igienă comunală și Igienă alimentației. Începând, de asemenea, cu semestrul de toamnă a următorului an universitar aceiași studenți, care deja erau în anul V, au studiat Igienă muncii și Igienă copiilor și adolescenților. Fondatori ai cursurilor igienice au fost: Igienă comunală (în prezent Igienă mediului) – dr. în medicină, lector superior Filimon Avraman (1966); Igienă alimentației – dr. habilitat în medicină, profesor universitar Victor Vangheli (1966); Igienă muncii – dr. în medicină, conferențiar universitar Vasile Iachim (1967) și Igienă copiilor și adolescenților – dr. în medicină, conferențiar universitar Ion Hăbășescu (1968).

Pentru predarea disciplinelor igienice atât cadrele didactice, care au stat la începutul acestora, cât și celelalte, care s-a inclus ulterior au fost în prealabil pregătite nu numai în plan didactic, dar și științific. Mai mult ca atât, ținându-se cont de caracterul agrar al republicii noastre, majoritatea lucrărilor științifice s-au efectuat în domeniul problemelor igienice din agricultură. Astfel, V. Vangheli a dedicat lucrarea de doctorat studierii toxicologo – igienice a hexaclorbutanului utilizat ca fumigant la combaterea filoxerei. Ion Hăbășescu realizează teza de doctor în problema evaluării igienice a procesului de instruire profesională a adolescenților în școlile profesionale de profil viticol.

În același timp viitorii colaboratori ai catedrei își continuă studiile în doctorantură la Kiev (V. Iachim cu tema „Date experimentale privind toxicologia sevinului și evaluarea igienică a lui în aerul zonei de muncă”; F. Avraman „Argumentarea experimentală a concentrației maximal admisibile a prometrinului în apa bazinelor acvatice”) și la Moscova (Uliana Jalbă și Mihai Ojovanu - în toxicologia sevinului; A. Chirlici - în toxicologia manebului). Poate fi menționat efortul acestor tineri colaboratori, care au reușit în scurt timp să susțină tezele de doctorat, să însușească disciplinele corespunzătoare și să înceapă procesul didactic.

Cursurile de discipline igienice au funcționat la început pe lângă catedra Igienă generală, ulterior până în iunie 1977 - de sinestătător cu activitatea metodico – didactică subordonată nemijlocit decanului facultății, iar cea științifică rămânând în mare parte monitorizată de șeful catedrei Igienă generală dr. habilitat în medicină, profesor universitar, Iacov Reznic.

Prin comasarea cursurilor de discipline igienice, la 15 iunie 1977 a fost fondată catedra Igienă, care în anul curent celebrează jubileul de 35 de ani. Șef de catedră a fost ales prin concurs dr. în medicină, conferențiarul universitar V. Iachim, care a condus catedra până în 1986 cu excepția a doi ani de postdoctorantură (1980-1981) pe baza Institutului Unional de Cercetări Științifice în Toxicologia Pesticidelor, Polimerilor și Maselor Plastice din Kiev. În perioada aceasta (1980 – 1981), numit prin ordin, apoi și în anii 1986-1988, ales prin concurs, șef al catedrei a fost dr. în medicină, conferențiarul universitar M. Ojovanu. În perioada anilor 1988-1997 catedra a fost condusă de către doctorul habilitat în medicină, profesorul universitar V. Vangheli, ales prin concurs, iar din 1999 și până în prezent catedra este condusă de către doctorul habilitat în medicină, profesorul universitar Grigore Friptuleac.

În anii 1988 – 1989 în cadrul catedrei se includ profesorul universitar V. Vangheli (șef), conferențiarul universitar, Gr. Friptuleac, conferențiarul universitar Maria Moraru, lectorul superior Nelly Zimnița.

Activitatea metodico – didactică și științifică a fost realizată pe parcursul anilor și de alți lectori. Așa, disciplina Igiena mediului a fost citită de doctorii în medicină Andrei Discalenco, Constantin Sedâkin, asistenții universitari Anton Dașanu și Vasile Bortă, doctorul în medicină, conferențiarul universitar M. Ojovanu, conferențiarul universitar Victor Băbălău, doctor habilitat în medicină, profesorul universitar Gr. Friptuleac, doctorul în medicină, lectorul superior N. Zimnița, doctorul în medicină, conferențiarul universitar Sergiu Cebanu; disciplina Igiena muncii – de doctorii în medicină, conferențiarilor universitari: Dumitru Rusnac, Valeriu Chicu, asistentul universitar Nicolae Marian, doctorul habilitat în medicină, profesorul universitar V. Vangheli, asistenții universitari Vladimir Macovei, Valeriu Vozian, doctorii în medicină conferențiarilor universitari Raisa Russu, Victor Meșină, apoi s-au inclus în procesul instruirii profesorul universitar Gr. Friptuleac, dr. în medicină, conferențiarul universitar Maria Moraru, conferențiarul universitar V. Băbălău, dr. în medicină, conferențiarul universitar S. Cebanu; disciplina Igiena alimentației – de doctorii în medicină, conferențiarilor universitari U. Jalbă și A. Chirlici, asistentul universitar Radu Căldare, dr. în medicină, asistentul universitar Constantin Râmiș, asistentul universitar Vladislav Rubanovici și, în sfârșit, disciplina Igiena copiilor și adolescenților – de asistenții universitari Aurel Gutțul, Vasile Socolov, doctorul în medicină, conferențiarul universitar Maria Moraru, dr. în medicină asistent universitar Angela Cazacu - Stratu.

Formarea noii catedre prin contopirea cursurilor menționate a contribuit atât la ameliorarea bazei materiale, cât și la perfecționarea procesului didactic, integrarea predării disciplinelor igienice. Catedra a fost, în special, dotată cu aparate, utilaj și ustensile de laborator, materiale didactice necesare pentru procesul didactic și cel științific. Au fost unificate principiile de alcătuire a cursurilor și elaborărilor metodice pentru lucrările practice, de completare a proceselor – verbale, de efectuare a lucrărilor științifico - practice etc. S-a perfecționat și activitatea studenților la diferite discipline, inclusiv în timpul stagiului practic de vară. A fost perfecționată în mare măsură subordnatura, introdusă în anul 1976, care a contribuit la perfecționarea pregătirii practico – organizatorice a studenților anului VI în domeniul supravegherii igienice preventive și curente. În anul 1989, în conformitate cu Ordinul

Ministerului Sănătății a fost introdusă pregătirea postuniversitară prin internatură, activitatea practică fiind prevăzută în Stațiile Sanitaro – Epidemiologice, baze de pregătire a studenților și medicilor – interni, iar monitorizarea și examinarea fiind asigurată de catedra igienă și alte catedre a facultății, în dependență de specialitatea concretă. Din 1996 și până în prezent pregătirea postuniversitară a viitorilor specialiști în domeniul igienei se efectuează prin rezidențiatul de 2 ani. În primii ani pregătirea prin rezidențiat era prevăzută pe o disciplină igienică concretă, din cele menționate mai sus. Mai târziu, din diverse interese ale serviciului de medicină preventivă, s-a ajuns la concluzia, că pregătirea viitorului specialist în domeniul igienei, în general, ar fi una binevenită din punct de vedere profesional, dar și pragmatic. Pregătirea specialistului în igienă prin rezidențiatul de doi ani a avut loc până în anul curent inclusiv, urmând a fi continuată, dar și finalizată în următorul an universitar. Concomitent, începând cu toamna acestui an, paralel cu pregătirea rezidenților – igieniști din anul doi se introduce noua formă de pregătire postuniversitară, deja în Sănătatea Publică prevăzută prin masterat – rezidențiat pe parcursul a doi ani, pregătire mai complexă care prevede includerea diverselor discipline în primul an de studii, iar în anul doi - pregătirea aprofundată doar în domeniul ales.

Activitatea metodică – didactică a catedrei pe parcursul anilor a fost multilaterală. Pentru predarea acestor discipline în limba română a fost editată o serie de elaborări metodice, materiale didactice etc. De aceea au fost elaborate manuale și compendii la Igiena mediului, Igiena muncii, Igiena alimentației, Igiena copiilor și adolescenților. În special, la Igiena mediului în a. 1998 a fost publicat compendiul la Igiena mediului (Gr.Friptuleac, Lucia Alexa, V.Băbălău), iar tradus de către Gr.Friptuleac, V.Băbălău a fost manualul respectiv din limba rusă (1992). La Igiena alimentației în anul 2001 a fost editat compendiu I(A.Chirlici, Uliana Jalbă), iar la Igiena muncii – atât compendiul (V.Vangheli, D.Rusnac) în 1999, cât și manualul în două volume (Gr.Friptuleac, V.Meșina, Maria Moraru) în anii 2009 și 2011. La Igiena copiilor și adolescenților compendiul a fost editat în 1999 (I.Hăbășescu, Maria Moraru), iar manualul - în 2009 (I.Hăbășescu). A fost computerizată testarea studenților și rezidenților. Din 1994 s-a fondat cursul de Ecologie umană (Gr. Friptuleac, V.Băbălău), care se citește până în prezent la facultatea Medicină Preventivă. Din 1999 la facultatea Medicină Generală, iar din 2006 și la facultatea Stomatologie a început să fie citită disciplina Ecologia umană. Manualul la disciplina respectivă, scris de profesorul universitar Gr.Friptuleac, a fost editat în anul 2006, iar compendiul (Gr.Friptuleac, V.Băbălău, A.Chirlici, S.Cebanu) - în 2008. Citirea acestei discipline la facultățile Stomatologie și Medicină Generală actualmente se citește în cadrul modulului „Promovarea sănătății”, începând cu an. 2010.

Materiale în limba engleză la această disciplină, alcătuite de dr. în medicină, conferențiar universitar S.Cebanu, pentru studenții de peste hotare a facultăților de Medicină generală și Stomatologie au fost editate în anul 2011.

În anul 1985 pentru prima dată a avut loc o încercare de a perfecționa medicii – specialiști din serviciul practic al medicinei preventive, fără trimiterea lor în afara republicii. Astfel, a fost organizat (conferențiar universitar I.Hăbășescu) un modul de perfecționare a medicilor de igienă a copiilor și adolescenților, care apoi a fost repetat și în anul următor 1986. În acești ani au fost organizate, de asemenea, două module de perfecționare a medicilor de igienă a alimentației (Uliana Jalbă, A. Chirlici). La realizarea programelor pe discipline au participat și specialiști notorii din republică. De exemplu, problema microbiologiei alimentelor a fost adusă la cunoștința cursanților de regretatul profesor universitar Petru Galetchii. În legătură, însă, cu necesitatea unei baze permanente de perfecționare în cadrul Universității a fost creată catedra de perfecționare a medicilor în frunte cu membrul - corespondent al AȘM, d.h.m., profesorul universitar Nicolae Opopol. Din 2011 această catedră de Instruire continuă a medicilor este unită cu catedra Igienă, responsabil fiind în continuare dl academician Nicolae Opopol. Perfecționarea medicilor are loc pe diverse discipline igienice, dar și pentru medicii – laboranți din laboratoarele sanitaro – igienice ale Centrelor de Sănătate Publică.

Fondatorul școlii științifice a catedrei este Iacov Reznik – doctor habilitat în medicină, profesor universitar, Om Emerit.

La începutul activității științifice au fost realizate unele lucrări complexe în domeniul igienei și fiziologiei muncii cu evaluarea stării de sănătate a angajaților în viticultură, pomicultură, legumicultură, la creșterea și prelucrarea primară a culturilor etero - oleaginoase, în carierele de piatră, la fabricile de construcție, la fabricile de conservare a legumelor și fructelor. Nu mai puțin importante sunt lucrările desfășurate în igiena și toxicologia pesticidelor, în studierea și raționalizarea alimentației a unor contingente vulnerabile de populație.

Investigațiile toxicologo-igienice predomină la catedră și în 1970-1980, perioadă când se studiază influența pesticidelor utilizate în combinație (V. Iachim), funcția nemagonului (A.Chirlici, M. Ojovanu), conținutul de cupru în produsele alimentare (Uliana Jalbă). Dată fiind ponderea sporită a utilizării pesticidelor din grupa cuprului în gospodăria sătească, Uliana Jalbă a studiat conținutul cuprului în diverse produse agroalimentare. Dumneaei s-a ocupat și de evaluarea igienică a produselor alimentare, obținute cu utilizarea metodelor fizice de protecție a culturilor agricole. Regimul sanitar în spitale și farmacii a fost studiat de A. Dașanu și C.Sedâkin. Cercetări de amploare au fost efectuate de către V. Iachim în igiena utilizării pesticidelor în pomicultura intensivă și de către I. Hăbășescu – în problema organizării igienice a muncii adolescenților în ramurile de bază ale agriculturii republicii - pomicultură, legumicultură și viticultură ( I. Hăbășescu).

După 1980, de valoare importantă este studiul problemelor igienice la utilizarea pesticidelor pe teritoriile orașelor (V. Băbălău), caracteristicii igienice a condițiilor de muncă în asociațiile agroindustriale „Moldvinprom” (I. Hăbășescu, V. Băbălău, N. Marian), cantităților remanente ale pesticidelor în legumele recoltate în sere (Uliana Jalbă, A. Chirlici), evaluării igienice a alimentației reale în diverse colectivități, alimentației dietetice, analizei cazurilor de intoxicații alimentare, aprecierii igienice a poluării alimentelor cu diverse substanțe alogene, analizei morbidității și aprecierii condițiilor de muncă în unele obiective alimentare (Uliana Jalbă, A. Chirlici, R. Căldare).

În 1985 colaboratorii catedrei M. Ojovanu și V. Băbălău sunt ocupați de studierea condițiilor igienico-sanitare de muncă și elaborarea măsurilor de ameliorare a lor la baza republicană de comercializare a băcăniilor „Moldbăcănie”. În 1986-1987 colaboratorii V. Iachim, N. Marian, D. Rusnac studiază condițiile de muncă la fabrica de covoare din Ungheni, în anul 1987 I. Hăbășescu și N. Marian studiază condițiile de muncă la fabrica de covoare din Chișinău. În anul 1987 D. Rusnac studiază condițiile de muncă și starea de sănătate a muncitorilor de la fabrica de mobilă din or. Chișinău.

De o importanță majoră sunt studiile efectuate de conferențiarul D. Rusnac privind igiena muncii la extragerea subterană a pietrei de calcar pentru construcție, lucrare care s-a definitivat cu indicații metodice în această problemă, aprobate de MS al Republicii Moldova.

Posibilitatea cercetărilor igienice în afara capitalei republicii a devenit o problemă aproape irezolvabilă începând cu anul 1988, când situația economică din țară a devenit destul de încordată. În legătură cu aceasta s-a impus necesitatea efectuării în continuare a lucrărilor științifice preponderent în condiții urbane. Colectivul catedrei realizează studiul complex al problemelor igienice de la SA „Tutun”, care se referă la igiena muncii, igiena mediului, igiena copiilor și parțial la igiena alimentației (V. Vangheli, Gr. Friptuleac, I. Hăbășescu, Maria Moraru, Uliana Jalbă, A. Chirlici). Din 1993 la realizarea acestei teme participă și doctoranda Raisa Russu, care finalizează această lucrare în calitate de teză de doctorat. Concomitent, în anii 1993-1995 (conferențiarul Gh. Sprânceanu și V. Băbălău) efectuează studii la Societatea pe Acțiuni „Tutun” privind „Argumentarea igienico - toxicologică și elaborarea normativului de Nivel Aproximativ Admisibil de Acțiune Inofensivă a conținutului de nicotină în țigăretele fabricate din tutunul autohton cultivat în a. 1993-1994” și a documentului „Calcularea, estimarea și managementul riscului adițional de acțiune și reglementarea conținutului nicotinei în țigăretele fabricate pentru larg consum”.

Paralel, se efectuează o cercetare importantă de către Grigore Friptuleac „Evaluarea igienică a factorilor exogeni determinanți în geneza litiazei urinare și elaborarea măsurilor de prevenție a ei”. În 1996 asistentul C. Râmiș este înmatriculat în doctorantura fără frecvență la UMF „Gr.T.Popa”, Iași, (România) și studiază hepatitele virale profesionale la personalul din spitale. Sub conducerea prof. Gr. Friptuleac pe baza laboratorului științific igiena mediului și habitatului al CNSP se studiază starea de sănătate a populației rurale în relație cu calitatea apei potabile.

În prezent catedra efectuează cercetări complexe asupra factorilor, care determină sănătatea populației urbane și rurale (profesionali, ecologici, alimentari etc.). Pregătirea cadrelor tinere se face prin masterat și doctorantură, prin cursuri de perfecționare, autoinstruire, se insistă spre însușirea limbilor moderne etc.

Pe parcursul a 35 ani colaboratorii catedrei au susținut 2 teze de doctor habilitat în medicină (V. Vangheli, 1990; Gr.Friptuleac, 2001) și 9 teze de doctor în medicină (D.Rusnac, 1981, C.Rîmiș, 2001; Raisa Russu, 2003; Eudochia Tcaci, 2003; V.Meșina, 2007; S.Cebanu, 2008; Iu.Pînzaru, 2009; Rodica Selevestru, 2010; Angela Cazacu – Stratu, 2011).

Colaboratorii catedrei sunt autori a 6 monografii, 15 ediții de instruire sanitară a populației, au publicat peste 1000 articole și teze științifice, manuale, elaborări metodice. Profesorul Gr. Friptuleac este laureat al premiului „F.F.Erisman” a Academiei de Științe Medicale din Moscova (1984), deținător a Medaliei de Argint a Academiei Internaționale de Endoecologie și Limfologie Clinică (2006), deținător al Medaliei de Aur și Argint la Saloanele Internaționale pentru Cercetările privind apa iodată „AquaUnica”. membru de onoare a Societății Științifice de Igienă și Sănătate Publică din România (din 2005).

Actualmente sub conducerea profesorului universitar Grigore Friptuleac în cadrul catedrei igienă se realizează următoarele teme științifice:

- Estimarea alimentației și stării de sănătate a elevilor instituțiilor preuniversitare cu profil sportiv (doctorandul Vladislav Rubanovici);
- Evaluarea igienică a alimentației copiilor cu deficiență ponderală din localitățile rurale (doctorandul Vadim Batin);
- Estimarea stării de sănătate a elevilor instituțiilor de învățământ preuniversitar din mun. Chișinău în relație cu condițiile de instruire și comportament (doctorandul V.Guștiuc);
- Estimarea stării de sănătate a angajaților întreprinderilor de panificație în relație cu condițiile de muncă (doctorandul I. Spătaru).

În colaborare cu Centrul Național de Sănătate Publică și Centrul de Sănătate Publică Municipal Chișinău s-a realizat tema cu privire la selectarea, analiza și evaluarea indicilor relevanți pentru sistemul de monitoring socio-igienic. De asemenea, se fac cercetări științifice prețioase în evaluarea stării de sănătate a copiilor în relație cu calitatea apei potabile (executant – doctorandul Vladimir Bernic).

Catedra a participat la organizarea conferințelor științifice tematice, congreselor igieniștilor, participă la lucrările comisiilor de problemă, colaborează cu instituții științifice și universitare din România, Rusia, Ucraina, SUA, Franța etc.

Cercul științific studentesc al catedrei efectuează lucrări științifico-practice în toate domeniile igienei, rezultatele cărora sunt apoi utilizate în activitatea Centrelor de Sănătate Publică. Studenții și rezidenții au participat cu rapoarte la conferințe, unde în repetate rânduri au fost menționați cu diplome și premii.

Colaboratorii catedrei participă la atestarea cadrelor științifice și practice, țin prelegeri și duc lucrări practice la ciclurile de perfecționare a specialiștilor, la Școala de Management în Sănătatea Publică, contribuie la desfășurarea activităților organizator - metodice și practice ale Serviciului de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice.

Pe lângă activitatea metodică – didactică și științifică colectivul catedrei s-a implicat activ în elaborarea documentației legislative, normative, metodice în domeniul Supravegherii de Stat a Sănătății Publice. Astfel, au fost elaborate și aprobate regulamentele igienice: „Privind stocarea, neutralizarea, utilizarea și înhumarea substanțelor și reziduurilor toxice” (1995),

„Cerințe privind proiectarea, construcția și exploatarea apeductelor de apă potabilă” (1995), „Cerințe privind calitatea apei potabile la aprovizionarea decentralizată. Protecția surselor, amenajarea și menținerea fântânilor, cișmelelor” (1996); „Protecția bazinelor de apă contra poluării” (1997) – autori Victor Băbălău, Grigore Friptuleac; Legea Parlamentului Republicii Moldova „Cu privire la regimul produselor și substanțelor nocive”(1997) – a colaborat V.Băbălău; Buletinul de monitoring ecopedologic „Modificarea stării de calitate a solului ca rezultat al utilizării apelor uzate la complexele zootehnice” (1997) – coautor Gr. Friptuleac. Ulterior colectivul catedrei a participat activ la elaborarea Planului Național de Acțiuni pentru Sănătate în relație cu Mediul – 2001 (Gr. Friptuleac), au elaborat „Recomandări igienice cu privire la măsurile de prevenție a litiazei urinare” – 2001 (Gr. Friptuleac, V. Băbălău), „Recomandări metodice privind evaluarea igienică a condițiilor de muncă și influenței lor asupra organismului muncitorilor fabricilor de prelucrare finală a tutunului și de producere a țigaretelor” – 2000 (V. Vangheli, Raisa Russu, Gr. Friptuleac, Maria Moraru, A. Chirlici, I Hăbășescu ș.a), „Reguli și norme igienice pentru întreprinderile de transport auto și autoservice” – 2001 (Raisa Russu, Gr. Friptuleac, V. Băbălău, Maria Moraru). În a. 2002-2003 (Gr. Friptuleac, V. Băbălău, Anastasia Tafuni) au participat la realizarea „Programului de Dezvoltare Pentru Evaluarea și Investigarea Calității Aerului din Încăperi, au perfectat sistemul de măsuri de profilaxie a afecțiunilor organelor sistemului respirator în relație cu calitatea aerului din încăperi în condițiile actuale” finalizând această activitate cu elaborarea a „Recomandărilor igienice cu privire la evaluarea calității aerului din încăperi, impactului asupra sistemului respirator și măsurile de profilaxie”. În următorii ani au fost elaborate „Recomandările metodice cu privire la perfecționarea formelor de evidență și metodelor de analiză a morbidității cu incapacitate temporară de activitate sportivă” (S. Cebanu, Gr. Friptuleac), „Regulamentul privind gestionarea produselor de uz fitosanitar și a fertilizanților în economia națională” (V. Băbălău), „Reguli și norme sanitare pentru microîntreprinderile industriale și de prestare a serviciilor populației” (Raisa Russu, V. Băbălău, Gr. Friptuleac), „Normativele igienice privind reziduurile preparatelor de uz fitosanitar în obiectivele mediului înconjurător” (Gr. Friptuleac, A. Chirlici și colaboratorii CNȘPMP); „Indicații metodice privind unificarea metodelor de recoltare, transportare și pregătire a probelor de produse alimentare pentru examenul sanitaro-microbiologic”, (A. Chirlici și colaboratorii CNȘPMP), „Recomandări metodice privind evaluarea igienică a condițiilor de muncă și stării de sănătate a angajaților întreprinderilor vinicole” (Gr. Friptuleac, V.Meșina), „Recomandări metodice cu privire la măsurile de prevenire a maladiilor respiratorii cronice la copii” (Gr. Friptuleac, Angela Cazacu – Stratu,), „Recomandări metodice privind aplicarea metodelor instrumentale și de laborator la efectuarea supravegherii de stat a Sănătății Publice în domeniul sănătății copiilor și tinerilor (I. Hăbășescu și colaboratorii CNSP) și a.

În perioada 1995-1997 colaboratorii catedrei (V. Vangheli, Gr. Friptuleac, R. Russu) au activat în cadrul proiectului moldo-american “Estimarea riscului și managementul riscului”. În intervalul 2002-2003 Gr. Friptuleac, V. Băbălău și A. Tafuni au fost antrenați în proiectul moldo-american de cercetare și dezvoltare “Calitatea aerului din încăperi și sănătatea copiilor”. În anii 2003-2005 Gr. Friptuleac a activat în proiectul Uniunii Europene “Promovarea sănătății și profilaxia maladiilor”. Aceste proiecte au permis stabilirea unor relații internaționale și achiziționarea unor aparate de performanță redutabilă. În continuare (2003-2007) Gr. Friptuleac a participat activ la realizarea proiectului cu privire la încălzirea globală și adaptarea sănătății umane în corespundere cu cerințele Convenției Cadru a ONU privind Schimbările Climatice. În acest proiect continue să activeze m-c al AȘM, d.h.m., profesor universitar N. Opopol. Colaboratorii catedrei S. Cebanu, Angela Cazacu-Stratu, V. Rubanovici - au realizat proiectul AȘM privind condițiile de instruire și habituale a elevilor din spațiul rural. S. Cebanu realizează proiectul „Tempus –Instruirea postuniversitară prin masterat”.

Sarcina de bază a catedrei rămâne în continuare perfecționarea procesului didactico-metodic, dezvoltarea de mai departe a științei igienice, elaborarea și implementarea metodelor eficiente de ocrotire a sănătății populației, de profilaxie a maladiilor, conlucrarea științifico-

practică cu medicii – igienişti din Serviciul de Supraveghere de Stat a Sănătăţii Publice în vederea perfecţionării activităţii profesionale.

## **EVALUAREA STĂRII DE SĂNĂTATE A PERSOANELOR OBEZE DIN DIVERSE GRUPE PROFESIONALE**

**Grigore Friptuleac, Vadim Beţ**

Catedra Igiena USMF „Nicolae Testemiţanu”

### **Summary**

#### ***Evaluation of the state of health of obese persons from different professional groups***

It was investigated body mass index and peculiarities of the state of health of 600 persons from three professional groups – cooks, educators, barbers. It was established that the obesity was more common among cooks. It was highlighted risk factors.

### **Rezumat**

S-a investigat indicele masei corporale și particularitățile stării de sănătate la 600 persoane din trei grupe profesionale – bucătari, educatori, frizeri. S-a stabilit că, obezitatea este mai răspândită printre bucătari. S-au evidențiat factorii de risc.

### **Actualitatea**

Obezitatea a devenit o problemă serioasă de sănătate publică în majoritatea țărilor. Ea trebuie considerată mai puțin o problemă de estetică și mai mult o problemă de sănătate care atrage după sine complicații medicale, dizabilități temporare sau permanente, scăderea duratei de viață. În țările Europei proporția persoanelor supraponderale și obeze variază între 36,9 – 56,7% la femei și între 51,0 – 69,3% la bărbați (3). Cei mai mulți oameni cu exces ponderal sunt în SUA, cu o estimare de peste 50% din populație, 25% copii și tineri americani sunt supraponderali (1). Conform estimărilor Organizației Mondiale a Sănătății majoritatea adulților din Europa, inclusiv din Republica Moldova, au o dietă necorespunzătoare și sunt inactivi fizic. În Republica Moldova, conform unui studiu Demografic și de Sănătate 42% dintre femeile cu vârsta cuprinsă între 15 și 49 ani sunt supraponderale sau obeze (2).

### **Material și metode**

În studiu au participat 600 femei, cu vârste de la 20 până la 65 ani, câte 200 din fiecare grup: alimentație publică (bucătari), obiective de deservire socială (frizeri), persoane din instituțiile preșcolare (educatori). Studiul s-a realizat în baza unui chestionar, întrebările căruia reflectă și starea de sănătate, inclusiv obezitatea. A fost calculat indicele de masă corporală pentru fiecare persoană și clasate în trei grupe de vârstă. În primul grup de vârstă (20-35 ani) au fost 61,8% de persoane din toate grupele profesionale cu IMC 18,5-24,9 kg/m<sup>2</sup>; în al doilea grup (35-45 ani) - 32,5% de persoane cu IMC 25-29,9 kg/m<sup>2</sup> și în al treilea grup (>45 ani) au fost 5,7% de persoane cu IMC 30-39,9 kg/m<sup>2</sup>. Măsurarea obezității conform recomandărilor OMS se face prin indicii de masă corporală (IMC), definit ca raport dintre greutatea reală a corpului (kg) și talie în m<sup>2</sup>.

Deasemenea, s-a studiat morbiditatea persoanelor din cele trei grupe în comparație, privind consecințele și complicațiile obezității. Totodată s-a examinat adresabilitatea la asistența medicală – indice al stării de sănătate dar și de prevenire a maladiilor asociate obezității, de preîntâmpinare a agravării stărilor patologice existente (cronice).

### **Rezultate și discuții**

Obezitatea se caracterizează printr-o depozitare în exces a grasimii corporale. Termenul de supraponderal definește o masă ponderală (greutate corporală) care nu corespunde înălțimii